

ÜLIÕPILASLEHT

SKANDINAAVIA NUMBER.

MCMXXVII

Koloniaal ja maitseainete
kauplus

J. Kühle

Tartus,

Rüütli tän. 3. ★ Telef. 6-44.

Alaliselt saadaval

*värsked koloniaal- ja
tubakakaubad. Pare-
mad kodumaa veinid,
napsid, liköörid ja õlu.*

*Viljandi olü «ALKO» veini ja
napsi vabriku esitus ja ladu.*

J. A. KRÜGER
RAAMATUKAUPUS

Tartu.

Rüütli tän. 11 Telef. 760.

**Kõiki õpperaamatuid
üliõpilastele.**

Ajakirjad.

Tellimised täidetakse ruttu, täpselt ja
odavalt.

Katalogid saadaval.

Suurim väljavalik
**reisisumadane, nahast
ja eht vulkaan-fibrast,**
portfelle, rahataskuid, mood-
samaid naister. käekotte ja
peeneid nahakaupasid.

O. Zimmermann

Tartus, Suurturg 4, tel. 5-90.

alaliselt ladus ka

Ameerika, Inglise ja Saksa
grammofone ja platesid.
Kirjutusmaterjal, paberi-
kaup ja karnevali ehted.

Suures ja maitserikkas valikus

kuld-, hõbe- ja kristallasju

Pealeselle :

tasku- ja käekellu
kullast, hõbedast ja uuskullast

soovitab võistlemata
odavate hindadega

Kullasepp

H. PABO

Tartus, Aleksandri t. nr. 6,
Suurturg nr. 9.
kõnetr. 606.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

Rootsi üliõpilaselu

Lundi vaatepiirilt nähtuna.

Rootsi üliõpilasi on täie õigusega 4 gruppi liigitatud: need, kes joovad punsi, kes moodustavad ühinguid, kes kirjutavad luuletusi ja need, kes — horribile dictu — õpivad. Eriti esimene kategooria on kuulus, see on peaaegu klassiliseks saanud.

Pilkekirjandus suudab vaevalt kujutada üliõpilast ilma käeshoitava punsiklaasita. Palju parem ei ole ka lugu päris-kirjandusega. Ka sääl ümbritseb üliõpilast tihe punšiaur. Samuti on ühingute moodustajad omal viisil tüübilised: rootsi ülikoolide juures tegutseb lugemata hulk üliõpilasühinguid lugematu hulga sihtidega. Seal arutatakse põhikirja kavandeid, kirjutatakse protokolle, kutsutakse kõnelejaid ja võetakse vastu resolutsioone.

Arvatavasti ei ole viimane korraldus omane ainult rootsi üliõpilastele, samuti kui neil ei ole põhjust pretendeerida luuletamise ainuõigusele. Üliõpilane, kes lootes oma kirjutuslaua-laeka vaikimise peale, usaldab sellele suurema või vähema hulga enam või vähem ilusaid ridu (salme), tohiks vahest sama hästi Eestist kui Rootsist pärit olla.

Mis õpingutesse (studiumi) puutub, siis vaadati varemalt sellele kui vaevalt tarvilikule ingrediensile üliõpilase tegelikus elus. Öeldi küll: „Studiosus sine studio non est,“ kuid paistis, nagu oleks seda vastuvaidlemata tõtt äärmiselt harva meeles peetud. Suhtumine studiumi oli ükskõikne, rahulik. Joodi ja söödi ning sellejuures jäi veel aega üldisteks ülesannetekski.

Asja nimetatud asjaoludes on viimaseil aastail tähtis pööre sündinud: on tekkinud hoopis uus üliõpilastüüp. Vastav statistiline uurimus kahtlemata näitaks keskmise studiumi aja lühenemist. Rootsi üliõpilane anno 1926, — nimelt rootsi pärastsõjaaegne üliõpilane, — sooritab oma studiumi tuntuvalt energilisemalt ja edukamalt kui tema eelkäijad. Need on peamiselt majanduslised tegurid, mis õhutajatena esinevad selle võrdlemise suure tööintensiiviteedi juures.

Endistel aegadel elasid üliõpilased harilikult oma jõukate isade rahast. Meie ajal aga õpib suur enamus võlal ja on seepärast sunnitud sooritama võimalikult lühikese aja jooksul, võimalikult rohkem eksameid.

Vaatamata sellele jääb neil virkuse edustajail siiski ka aega lõbustusteks. Sellevastu näib aga äärmiselt raske olevat täita üliõpilaskonna usaldusameid: kõige kohasematel isikutel puudub väga sagedasti aeg ja võimalus end pühendada üldistele asjadele. On ju tõsi, et üliõpilaskondade ametnikkude hulgas hämmastama panevalt väike on nende arv, kes on sooritanud oma akadeemilised eksamid.

Nagu eelolevast näha, lähtub käesolev vaatlus Lundi üliõpilaselu oludest. Rootsis on, nagu teada, 2 täielikku ülikooli: üks Lundis, teine Uppsalas. Viimane, Uppsala oma, on neist kõige vanem ja suurem. Sealne üliõpilaste arv läheneb 3000-le, kuna ta Lundis vaevalt teisest tuhandest üle on jõudnud.

Mõlemad, niihästi Lund kui ka Uppsala, on väikesed linnad — „akadeemiline talupoegade küla“ — nagu kord Lundi on nimetatud. See asjaolu annab ka üliõpilasele oma ilme. Stockholm ja Göteborgi üliõpilaskondadel puudub sarnane ilme, sest ülikoolid asutati seal umbes 40 aastat tagasi. Mõlemas ülikoolilinnas on domineerivamas osas üliõpilased ja professorid.

Et Uppsalas või Lundis üldse olemas on niisugused isikud kui linnapea, linnanõunikud, linnanõukogu juhataja, kohtunikud, rügemendiüleml või keegi teine kodanlise ühiskonna alustuge-dest, ulatub vaevalt publiku teadvusse, veel vähem üliõpilaste omasse. — Ainukeseks vähe suurema kuulsusega võimaks on politseikomissar. Aegajalt segab ta end üliõpilasel- (kus amet temalt seda nõuab). Tänu viimasele on ta tuntud suurus üliõpilaskonnale.

Kõige kõrgemal astmel sotsiaalse skaala järele seisab ülikooli prokantsler; Uppsalas — peapiiskopp; Lundis — piiskop. Selle järele tuleb kõrgealine rektor (rector magnificus), siis järgnevad professorid ja dotsendid, ning kõige viimaks — üliõpilased, igaüks vastavalt oma vanadusele ja väärtusele.

Üliõpilaskonna eesotsas seisab esimees. Tema valitakse iga aasta üldkoosolekul üliõpilaskonna poolt. Esimehe kõrval on veel abiesimees, kirjatoimetaja ja laekahoidja, keda valitakse samal viisil. Üliõpilaskonna esimehe võimupiirid on võrdlemisi piiratud. Tema ülesanded on peamiselt representaatiivset laadi.

Üliõpilaskond jaguneb niisasti Lundis kui ka Uppsalas teatud natsioonidesse (rahvuskondadesse). Igal on oma juhatus, oma ametnikud.

Natsioon kujutab enesest ühe linna või maakoha (maakonna) üliõpilaste koondist. Nii on Lundis näiteks Lundi natsioon, Malmö natsioon, Götebori ja Wärmlandi natsioon. Iga natsioon allub järelevalvelt inspektorile, kelleks on üks üliõpilaste poolt selleks valitud professor. Natsiooni kõrgemaks usaldusmehiks on kuraator.

Kuraator ühes prokuraatoriga (Uppsalas teine kuraator) ja teatud arvu senioridega moodustab vanemate kolleegiumi, mis on natsiooni juhatajateks. Natsiooni juhatajate muude ülesannete kõrval on tema kohuseks veel stipendiumite jagamine ja natsiooni pidustuste korraldamine.

Eriti õitsev ja välja arenenud on natsioonielu Uppsalas: igal natsioonil on seal oma maja, oma lugemisruumid, oma raamatukogu. Lundis on natsioonidel ühine suur maja (Akademiska Föreningen — Akadeemiline Ühing) ühes ühiste lugemisruumidega, Ateneum, ühine raamatukogu, ühine kohvik ja ühised koosolekute saalid. Viimased on kõigil üliõpilasuühinguil maksuta tarvitada. Sääli korraldatakse ettekandeid ja vaieluskosolekuid. Suuremal hooajal — märtsis ja novembris — möödub vaevalt õhtu ettekandeta või vaielusteta.

Ühenduses sellega võiks veel nimetada, et ka üliõpilaskonna juhatus Lundis teatud vahe- aegade järele korraldab sarnaseid ettekandeid ja arutusi ehk nõnda nimetatud — üliõpilasuühinguid, kuhu kutsutakse üliõpilastele kõnelema maa ja linna tähtsamaid mehi.

Nii on lugu Lundis. Uppsalas aga puudub minu teada viimasele vastav korraldus.

Enne, kui jätkan üliõpilaskor- ganisatsioonide küsimust, pean ma nimetama, et Rootsis peab iga üliõpilane kuhugi natsiooni kuuluma. Vastasel korral ei ole temal õigust õppetööst osa võtta.

Akadeemiline õpetus on põhi- mõttelisel maksuta. Ainukesed maksud, milliseid üliõpilastelt nõutakse, on natsiooni maksud.

Olen juba nimetanud, et Lundi on kord nimetatud „akadeemiliseks (talupoegade) külaks“. Teatud liialdusega on talle veel nimeks antud „kirikuõpetajate leskede linn“: on väga harilik nähtus, et õpetajate lesed ja teised auväärt prouad, kelle mehed on surnud (mõnikord ka elus), kolivad linna ja peavad endid ning oma omakseid kostikohtade (pansioonide) pidamisega üleval. Pääle sarnaste pansioonide on veel meil Lundis kui ka Uppsalas olemas oma „Üliõpilaskodu“, kus elavad ainult üliõpilased. „Üliõpilaskodu“ juhatajateks on palgatud pereemad. Harilikult aga üürivad rootsi üliõpilane enesele linna

ühe toa — tavaliselt ühe põõningukambri, madalalaelise, kus põlvede kestvusel on sinanud tubakasuits. Põõningutubade filosoofiat ja luulet ei taha ma siin pikemalt puudutada, olgugi et aine on veetlev ja rikkalik ning võiks põhjustada poognate pikkuseid artikleid. Selleks ots- tarbeks aga oleks vaja osava- mat sulge kui minu oma.

Eineta mist korraldab Lundi üliõpilane meeleldi nõndanime- tatud „laudkonna“ kujul. Laud- kond moodustub järgmiselt: tea- tud hulk enam-vähem „ühe- meelseid“ kaasvõitlejaid astub pansiooni mõne eelpool kõne all olnud õpetajale või tema sar- nase juurde. Ka „laudkonnal“ on oma luule. Kui tal ka filosoofia ei puudu, siis on see tera- valt materialistlik. Sellevastu puudub aga üliõpilaskonna ühis- elumajas, minu vaatluse järele, soo luule täiesti. Konsistoorium — ühiselumaja on, samuti kui palju muudki, kriisiaegade tulemus. Sääli einestavad igapäev ligi 300 üliõpilast rikkalikult kaetud laudade juures. Ühiselumaja juhatus on üliõpilaskonna poolt valitud toimkonna käes.

Teine kriisiaja nähtus, mis kõige järele otsustades püsima jääb, on üliõpilaskonna laenu- kassa. Tähendasin eelpool, et suurem osa rootsi üliõpilasi õpib võla peal (naisüliõpilased teevad seda vähemas ulatuses). Lae- nud, mis ta vajab ülikoolis õppimiseks, võtab ta mõnikord küll oma kodukoha hoiukassast. Sagedamini aga muretseb ta omale vajalikud summad vekslilaenu teel, s. t. lühiajaliste laenudena võrdlemisi kõrge prot- sendiga. Viimased on palju kergem saada kui hoiukassa laene: ei nõuta mingisugust eri- list kindlustust professorilt või teistelt kõrgelseisvatelt mees- telt. Pank on täiesti rahulda- tud, kui kuraatorid või eksami sooritanud üliõpilased annavad oma allkirja. Pankade seisukohalt peetakse niisuguseid üli- õpilasveksleid väga kindlateks paberiteks.

Et samal tingimusil, kuid ma- dalama protsendiga, muretse

üliõpilaskonna liigetele tarvilikku krediiti, asutati 1922. a. Üliõpilaskonna Laenukassa. Minul ei ole võimalik pikemalt peatuda viimase korraldusel. Üten vaid, et kassa laenab omale 5% tarvilikud summad, milliseid ta omakorda 5½% laenuks välja annab.

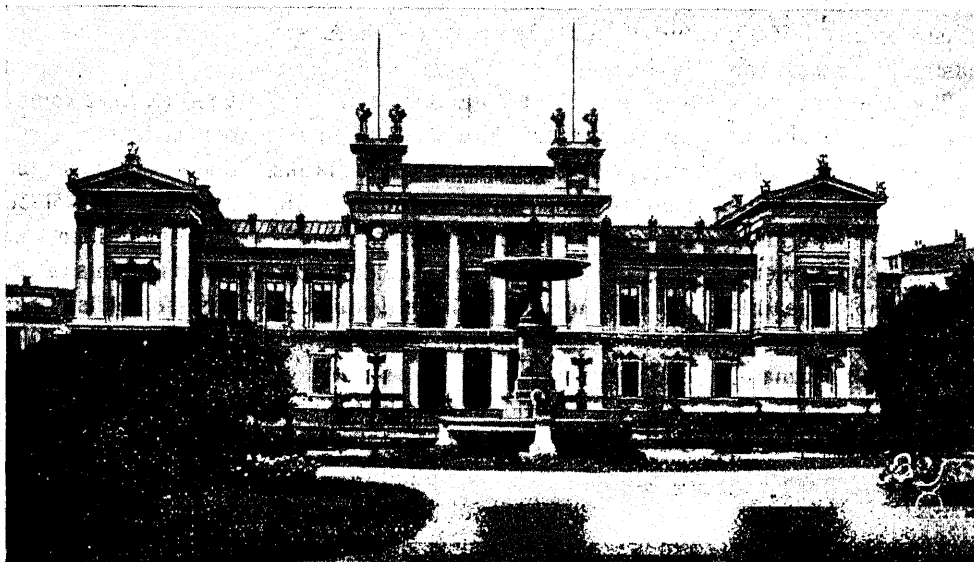
Et laenukassa juhatus, mis koosneb ülikooli, üliõpilaste ja pangapidajate esindajaist, kergemini võib otsustada laenu soovija üliõpilase tasumisvõimaluste

kujutada rootsi üliõpilase elu: kuidas ta end organiseerib, kuidas ta elab, sööb, omale raha muretseb. Olen ka puudutanud seda, mille kallal ta peamiselt tegutseb.

Kindlasti oleks veel paljugi öelda, kuid olen juba liiga palju ajakirja ruumist enesele võtnud. Piirdun alljärgnevas ainult sellega, et nimetan lühidalt seda, mida loeb rootsi üliõpilane.

Ma ei mõtle mitte neid teaduslikke töid, mis on vajalikud

dis. Nendest on viimane kõige vanem, tervelt kuus aastat ja isegi rohkem. Need üliõpilastelehed ilmuvad semestrite kestel umbes iga 2 nädala tagant 16 leheküljeliste numbritena. Neil lehtedel, nende vanadust silmas pidades, näib veel palju aega elamiseks ees olevat. Muidu elab üliõpilasteleht ainult ühe-päeva liblika ea. Kui kokku arvata kõik lehed, mis üliõpilastelehtes ilmuvad päevavalgust näevad, siis jõuaksime väga auväärt arvuni.

Lund. Ülikool.

kui ka laenukindlustuste üle, tohib loota, et Lundi üliõpilaste krediidi küsimus pea lahendust leiab. Praegusel hetkel ei ole krediidi asi veel täiesti lahendatud, kuid laenukassal on selleks ka liiga väikene minevik seljataga, et kõik hääd tagajärjed täies ulatuses silma paistaksid.

Käesolevaga olen püüdnud

eksamisooritamiseks, ka mitte igapäevaseid ajalehti või romaane, milliseid ta neelab teatavates lugemisruumes. Mõtlen üliõpilasaegkirju, milledega rootsi üliõpilane väga palju tegemist teeb.

Rootsis on 3 üliõpilastelehte: „Ergo“ Uppsalas, „Gaudeamus“ Stockholmis ja „Lundagård“ Lun-

Käesolev kirjeldus rootsi üliõpilaste elust on küll äärmiselt puudulik; loodan siiski, et ta suudab anda mõningase kujutluse sellest.

Tervitan Lundi „Lundagårdi“ toimetajana „Üliõpilastelehte“ ja tema lugejaid rootsi üliõpilaste poolt.

Bengt Hjelmqvist.

Lund.

Norra üliõpilasiikumisest.

Harilikult on norra üliõpilasel, enne kui ta akadeemilisse ellu astub, 13 aasta kestvusega kooliaeg seljataga. Nimelt: 7 aastat rahvakoolis (praegust igasug. hariduse eelaste Norras), siis 3 aastat keskkoolis, ning lõpuks — 3 aastat gümnaasiumis. On ka olemas 5

aasta kestvusega gümnaasiumisid, milliste lõpetamisega keskkool enam vajalikuks ei osutu. Sarnased gümnaasiumid võtavad vastu õpilasi, kes rahvakooli lõpetanud ja peale selle veel mõningaid laiemaid teadmisi omandanud. Nende koolide siht on võimaldada maa

küpsemale ja tublimale noorsoole lühemat teed abiturienti eksami sooritamiseks.

Norras on 4 akadeemilist õppeasutust: 1) Oslo Ülikool, 2) Oslo Hambaarstline Instituut 3) Trondhjemil Ülikool ja 4) Aasi Põllumajanduslik Ülikool.

Oslo (Christiania) Ülikool kui pealinna ülikool on kõige vanem akadeemiline institutsioon. Ta on asutatud aastal 1811. Kauga aega olid kõik teaduslikud õpingud temajuurde kontsentreeritud. Oslo Ülikooli (Kuningas Friedrichi Ülikool, nii kui teda tema asutaja, kuningas Friedrich VI järele nimetatakse) juures on järgmised teaduskonnad: õiguse-, rahvusökonoomia statistika-, teoloogia-, arsti-, ajaloo-, filosoofia-, matemaatika-, ja loodusteaduskond. Üliõpilaste arv on ligi 3000.

Viimaste aastate jooksul on Norra üle elanud suure abiturientide üliproduktiooni. Nimetatud asjaolu kajastub just ülikooli elus. Juurdevool akadeemilistele õpingutele on väga suur, eriti õiguse- ja arstiteaduskonda. Nimetatud tõsiasi on isegi hoiatuse ülikooli mineku suhtes esile kutsunud. See ei ole ka põhjendamata. Paljud noored inimesed, lõpetades stuudiumi, ei leia oma haridusele vastavat teenistust ja veel sagedamini — üldse mitte mingisugust.

Mis puutub ülikooli olukorda, organisatsiooni kui niisugusesse, õppeaja kestvusse üksikutes teaduskondades, teaduslikkudesse astmetesse jne., siis on neil suur sarnadus taani korraldusega. Võib öelda, et norra üliõpilaste teadusliku töö kvaliteet küllalt kõrgel seisab. Peab tähendama, et doktoriate Norras, samuti ka Taanis ja Rootsis, kaugeltki seda sama ei tähenda, mis näit. Saksamaal. Norra doktoriate on võrdlemisi haruldane; ta on erilise tunnustamise avaldus. Selle astme omandamine eeldab väärtusliku ja tähtsa teadusliku töö esitamist.

Ülikoolis käimine on iseenesest maksuta; ainult eksamite sooritamisel on ette nähtud teatud maks. Et aga elu suurlinnas, nii kui on seda Oslo, on võrdlemisi kallid, siis on üliõpilased majanduslikult kau-

nis kitsas seisukorras, mispärast paljud neist on sunnitud eratööd tegema, et ülalpidamist saada.

Trondhjemis Ülikool on eeskujulikumatel tehnilistest õppeasutustest. Üliõpilaste arv tõuseb seal ligi 700-ni. Et sinna pääsemine küllalt piiratud on, õpivad paljud norralased saksa ja schveitsi ülikoolides.

Silmas pidades praegust majanduslik seisukorda Norras, on paljud diplomeeritud inseneerid sunnitud välja rändama, eriti U.S.A.-sse ja Lõuna-Ameerikasse.

Aas'i Põllumajanduslik Ülikool on kujunenud Norra põllumajanduse ja metsaasjanduse teaduslikuks tsentrumiks. Et ülikool maal asub, siis elavad üliõpilased internaatides. See asjaolu aga eeldab hoopis teistsugust üliõpilaselu kui seda Oslos ja Trondhjemis oleme harjunud nägema.

Et norra üliõpilaste elust selget ettekujutust anda, juhin tähelepanu asjaolule, et Norras puudub täiesti sarnane üliõpilasühing (koondis) kui seda on Rootsi ja Soome Studentkår (üliõpilaskond). Kõik Norra üliõpilasorganisatsioonid on vabatahtlise iseloomuga. Meil on olemas terve hulk üliõpilasühinguid nii Oslos kui ka Trondhjemis. Igaüks neist kannab oma erilmet. Igaüks on lahutatav teisest oma poliitiliste, teaduslike, ühiskondlike ja sportlike sihtide seisukohalt.

Kõige suuremad üliõpilasühingud (koondised) Oslos, Trondhjemis ja Aasis on „Studentersamfund'id.“ Nende kolme üliõpilasühingu („Studentersamfund'i) eesmärk on arendada üliõpilaste vahel seltsimeheliikkust, kasvatada omi liikmeid sotsiaalselt ja poliitiliselt, varustada neid teadmistega kunsti ja kirjanduse alal. „Det norske Studentersamfund“ (Oslo Üliõpilasühendus) etendas omal ajal norra kultuurelus tähtsat osa. Võeti üles

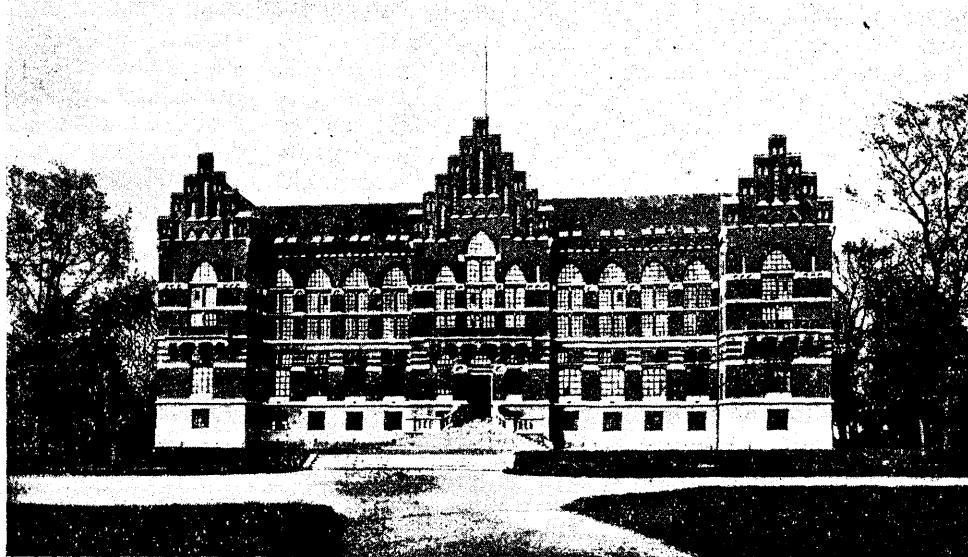
uus küsimusi, küll poliitilisi, küll teisi. Harutati niisuguse hoo ja tõsidusega, et ka väljaspool seisjad tõmmati kaasa.

Sõjapäevil ja ka peale seda läbistas norra üliõpilaselu tugev radikaalne vool. Vene kommunism leidis järelejäijaid, tunnustajaid. Ei ole põhjust eitada tõsiasi, et meie kommunistlikud üliõpilased, kes imelikul viisil kõik sotsiaalselt kõrgemal seisvatesse klassidesse kuuluvad, on sisemiselt tublid ja tusedad inimesed. Neil õnnestus omi ideid niivõrt esijoonel veeretada, et kommunismile pro või contra suhtumine Üliõpilasühingu kogu sisemise elu ja tegevuse määras. Ei või öelda, et sarnane tugev poliitilise momendi allakriiputamise, mis tol ajal Üliõpilasühingus aset leidis, oleks suurema hulga üliõpilaste ideaalile vastanud. Vaatamata sellele etendasid kommunistid ja ultra-radikaalid veel hiljem tähtsat osa. Ei saa tähendama jätta, et kommunism, mis üliõpilasilmal laineid lööb, on puht teoreetilise ilmega. Tegelikult ei ole ta kunagi revolutsiooniliste perspektiivide poole püüdnud.

Norra üliõpilasilmal on veel mitmed teised liikumised aset leidnud, nii kui näit. usuline (religioosne). Viimasel ajal on huvipoliitika vastu langema hakanud. Ka Üliõpilasühingu liigete arv on märksa kahanenud. Paljud on tänapäeval veendunud, et pearõhk ühingu tegevuses tuleks asetada ühiskondlis-seltskondlisele küljele. Vastasel korral ei ole võimalik teda üleval hoida.

Praegu suhtutakse elava huviga uue maja omandamise mõttele. Uus maja peaks rahuldama üliõpilaste tarvidusi lugemisruumide, biblioteegi, klubitubade jne. poolest.

Trondhjemis üliõpilaselu kannab enam buršikoosset ilmet. Võrreldes Osloga on Trondhjem väike

Lund. Ülikooli Raamatukogu.

linn, kus üliõpilased kaaluvama elemendi moodustavad ja selle tõttu end kergesti maksuma panevad. Linnas puuduvad ka mõned meelelahutused ja lõbustused, nii et üliõpilased ikka enam ja enam oma ühingu juurde koonduvad. Samuti ei ole poliitiline moment Trondhjemis sugugi nii-

võrt ühekülgse ilmega kui on seda Oslos.

Mis puutub üldiselt norra üliõpilaste sporti ja kehakultuuri, siis peab tähendama, et nad selle harrastamises inglise üliõpilastest maha jäävad. Samuti on norra üliõpilastele võõras sarnane „Burschenschaft'ides“ elamine kui

see saksa üliõpilaste seas laialt on levinenud. Selle vastu tunnevad nad elavat huvi oleviku päevaküsimuste vastu ja tunnevad end teatud määral kohustatud olema seisukoha võtmisega suhtuma oma rahva poliitilistele ja kultuurilistele peaküsimustele.

Oslo.

J. Dannevig.

Taani üliõpilaselu ja üliõpilasorganisatsioonid.

Võõras, kes on tuttav rootsi mõlemate vanade ja ka saksa väikeste ülikoolilinnade üliõpilaseluga, otsib Taanis asjatult üliõpilaselu avaldusi — nii vähe esindub see avalikkusele. See oleneb enne kõike sellest, et kogu taani üliõpilaselu on kontsentreeritud Kopenhageni. Sinna on koondunud: ainuke ülikool, Polytehnikum, Põllumajanduslik Ülikool ja kõik kõrgema hariduse asutused. Too linn, suurim Skandinaavias, on peale kõrgema hariduse teostuse asupaiga ühtlasi poliitilise ja administratiivse valitsuse keskus ning sellejuures veel suur tööstus- ja kaubanduslinn. Nii moodustavad üliõpilased juba arvuliselt tillukese grupi linna inimmères ja ei oma nii

mingit võimalust anda enesele oma eri ilmet. Nad peavad omaks võtma linna ja ta elu nagu see on, peavad kõigi teiste elementide kombel segunema üldise elu ja liikumisega. Teiselt poolt teeb linna suurus ja selle kultuurne kõrgus ülearuseks mõningad väikelinna üliõpilaselu nähtused, nimelt need, mis on põhjustatud võitluses väikelinna igavuse vastu. Siin on igaühel igal ajal võimalus teotseda oma eriliste huvide kohaselt. Tähtsat osa mängib ka see asiolu, et õige suure osa juures üliõpilastest ei kutsu siirdumine ülikooli Kopenhageni suuruse tõttu eluviisides mingit revolutsiooni esile. On ilmne, et sel on suur tähtsus ka maaltolivate üliõpilaste kohta.

Niimoodi mõraneb üliõpilaselu mõningal määral ja langeb individuaalseisse gruppidesse. Kaob vajadus seisuse ja korporatsioonivaimu järele ning välistest asjaoludest tingituna omandab üliõpilaselu teised vormid. Ta ilmneb lähedaste sõprade ja tuttavate ringides — millistega tutvutakse ülikooli juures iga päev — ja ühinguis — jäädes täiesti nägematuks avalikkusele.

Hoopis eriline ja omapärane, aga ka väga erandlik üliõpilaselu leiab paika kolleegiumides; see läheneb oma avaldusvormides palju rohkem väikelinnade üliõpilaselule. Kolleegiumid on stipendiummajad, kust teatud hulk üliõpilasi saavad häätegevate asutuste abiga elukoha: hinnata kor-

teri ja kütte ning suuremalt jaolt veel toetuse rahas. Kolleegiumidesse valitakse üliõpilasi, arvult kõige rohkem 500, mitte ainult toetusvajaduse, vaid virkuse ja andekuse järele. Nii on auasi, olla kolleegiumi kuuluv.

Kuulsaim neist kolleegiumidest on „Regensen“, asutatud kuningas Christian IV poolt aastal 1623; selles elab umbes 100 üliõpilast. Siin valitsevad eluviiside suhtes ka teatud traditsioonid. Viimaste osalised on muidugi ainult siinelavad üliõpilased, nii nimetatud „alumnid.“

„Regenseni“ eesotsas seisab üks ülikooli õppejõud — „Probst“, selle kõrval teine — „Vize-Probst“. Mõlemad on määratud Ülikooli Stipendiumite-valitsuse poolt.

Kuid alumnidel on juba vanast ajast saadik laialdane omavalitus, nii on neil peale nimetatute veel nende endi poolt valitud esindaja — „Küster“. Peale viimase valivad alumnid veel oma kooperatiivi juhataja ja teenijas-personaali ülevaataja.

Sealse elu hulka kuuluvad ka

mõningad traditsionaalsed pidustused. Kesk Kolleegiumi õuet seisab vana pärnapuu, istutatud aastal 1785. Selle pärna sünnipäeva pühitsetakse igal aastal suure sööminguga, mille korraldab kuningas traditsiooni järele „oma“ alumnidele. Sellele pidustusele lisandub (umbes 24. juunil) pärnaball ning sügisel, kui jõuavad kohale uued alumnid, suur tervituspidustus. „Regenseni“ müüride vahel leiavad paika veel kolm vana alumnide seltsi, kes korraldavad omi ebakindlaajalisi pidustusi väljaspool mainitud.

Enam või vähem „Regenseni“ eeskujul on korraldatud ka elu teistes kolleegiumides, millistest noorim on asutatud alles 1920. aastal. Viimane siiski nii, et alumnid peavad maksma, ehk küll tuntavalt vähem kui nõuaks elu linnas omal kulul. Kuid nagu juba korduvalt tähendatud, on niisugune üliõpilaselu ainult kolleegiumide elanikkude päralt. Üliõpilaste enamus ei saa sellepärast sellest mingit osa.

Läbilõikes iseloomustab üliõpilast kindlasti ta virkus, töökus, sest rikas pole üliõpilane mitte, aga studiumi aeg on juba ametliku kava järele nii pikk, 5—6 aastat, et selle pikendamist võivad enesele lubada vaid vähesed. Juba enne sõda ei olnud teenistusesolev üliõpilane mingi harv nähtus, mingi fenomen, ja ta ei ole saand sest saadik mitte harvemaks. Seesugune olukord tingib üldise huvi selle aja ratsionaalsema kasutamise vastu, mis kulub ülikoolis loenguile ja harjutusile. Teisest küljest on huvi eksamite hilisema kasutatavuse vastu kutsund esile soovi — mõju avaldada studiumi korraldusele. Neis asjaoludes peitub hiljem kõneallatulevate offitsiaalsete esinduste olemasolu põhjus.

Elu suurlinnas, kus igapäev on silme ees moodsa seltskonna probleemid, tuletab veel ka selle nähtuse, et keskmist üliõpilast iseloomustab peaaegu elav huvi poliitilise ja sotsiaalse elu vastu. Ta ei saagi ju kohaneda problee-

Kaks põhjamaade meistrit.

Bertel Thorwaldsen.

Kaua igatseti haritud Euroopas „vana ilu“. 18. sajand oma teadusliku põhjalikkusega viib meid sellele monumentaalsele, klassilisele ilule lähemale. Pompey ja Herkulaneumi väljakaevamised loovad koguni sensatsioonilise elevuse kunstitegelasis ja kunstis. Prantsuse antikvariaadid küllastuvad igasugu vanust asjust — vaasidest, seinamaalidest, dorsodest ja muist leidudest. Kõikjal otsitakse „antiiki“, igalpool nõutakse vana greeka poeetilise ilu järele. Sest peab saama uut hoogu kunsti loominguile ja fantaasiale. Ehituskunst vajab klassilist stiili, puhast samba järjestust ja ornamentilustust rokokoo tiguvöödi asemele; maalikunstis ihaldatakse puhast allegooriat ja jumalikkude sümbolikat — tekivad pildid Agamemnosest, Hektorist, Andromahest j. t.; raidkunst vajab lihtsat,

Thorwaldsen: Kristus.

puhast joone graatsiat, vormiselgust ja heroismi ning idealismi. Selles antikiseerivas ilunõudes sammub esirindel Prantsusmaa, ent ka põhjamaad asuvad siin juhtivale kohale. Et see „Pallas Athena“ järelaime nõudis põhjalikku kooli ning rasket akadeemilist tööd, on enesestmõistev. Ent just selle andsid põhjamaa rahvad. 18. sajandi lõpul tõusub taani rahvas kunstiajaloo euroopa rahvaste peres esiplaanile. Ja seda geniaalse raidkunstniku, Bertel Thorwaldseni (1770—1844) kaudu. See idealist loob oma töödega kõrgeima raidkunsti klassitsistilise kooli ja mõjutas seega tähtsal määral 19. sajandi saksa kunsti arengu. Et Thorwaldseni isa kujunikerdaja oli, siis sai Thorwaldsen juba noorena tuttavaks selle kunstiharu käsitöölise küljega. Ta töötab isa juures, ning 1797. a. läheb ta stipendiaadina Rooma. Et saa seal kaua peatuda, sest kodus on saadud tellimisi ning kujurit vajatakse tagasi. Nii algab ta loomingu ja elutöö. Tuleb tellimine tellimise järele, ja pea ilmuvad

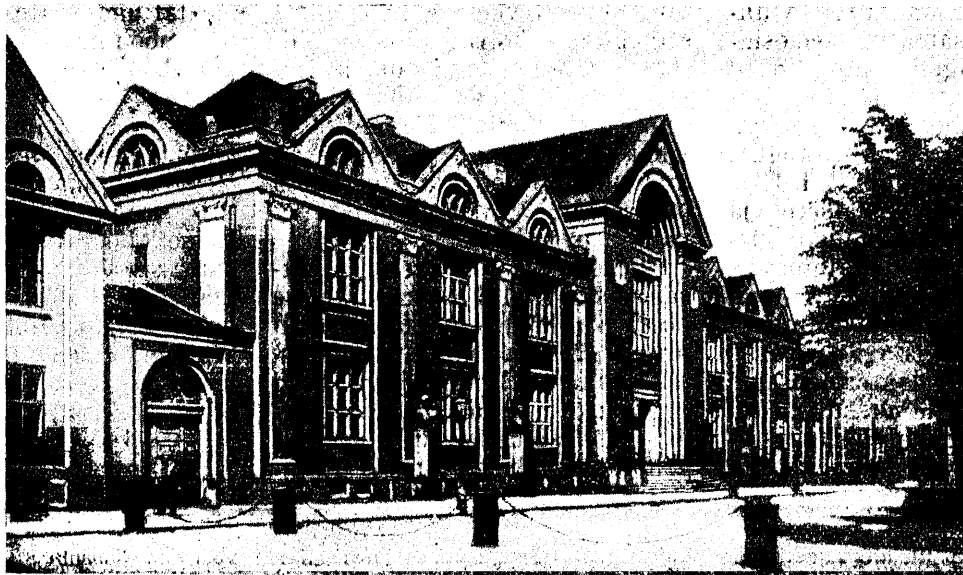
mide seas ilma, et neis oma seisukoha ei võtaks. Nii nagu seisukord siin, on ta kujunend ka üliõpilaspõlvest lahkuvate seas. Tuntakse end palju ennem ühte kuuluvat inimestega, — ka siis, kui need pole akadeemilised — kellega vaated ja seisukohad jagatavad, kui inimestega, kes küll akadeemilised, aga kes omaks võtnud vastupidised vaated ja tõekspidid.

Kui nüüd elu suurlinnas ei luba üliõpilasele osaks saada palju sellest ilusast, mis omane

kul põhjenevad seltsid. Korporatsioonid ehk korpe saksa eeskujul ei ole.

Esindusi võib teatava määran vaadelda kui parlamentaarseid koosolekuid, kus igal immatrikuleeritud üliõpilasel on aktiivne ja passiivne valimisõigus, kusjuures mingisugust liikmemaksu maksta ei tule. Ülikooli lõpetanuil ei ole neil koosolekuil mingit valimisõigust. Selleliigilised esindused leiduvad iga varemmainitud kõrgema õppeasutuse juures, kuna väljaspool

Ülikooli ja avalikkusega. Ta on Ülikooli valitsuse liige ning tal on näiteks õpingute korraldusküsimustes nõuandev hääl. Niisugust nime kannab ta seepärast, et koosneb viiest vähemast nõukogust, millest igal teaduskonnal üks. Need nõukogud on igaüks oma teaduskonna olukorras asjatundlikud, kuna ühendatud nõukogu on jälle teadlik kogu Ülikooli üliõpilaskonna huvides. Valimised sünnivad teaduskondade järele, kusjuures iga teaduskond va-

Kopenhagen. Ülikool.

väikelinna üliõpilaselule, siis on see ometigi väga kasulik modernile üliõpilasele. Sest viimane ei sisenda nii enesele akadeemilise kutse ülihindamist, ta ei hakka otsima seda, mis ei vasta akadeemiku tänapäevasele seisukorrale. Küll õpib ta leidma enesele kohta ja kinnitama aulsalt, et modernis ilmas ei ole veel ülearused juuretulevad akadeemilised inimesed.

Siirdudes vaatlema organisatsioonid, mis loond endile üliõpilased, pean tähendama, et nad langevad kahte ossa; nende hulka ei kuulu puhteaduslikud ühendused, milliseid leidub terve hulk. Need kaks gruppi on nimelt: ülikoolide immatrikuleeritud üliõpilaskonna offitsiaalised esindused, ja suured liikmesti-

neid ole peaaegu ainustki üliõpilast. Neid esindusi kutsutakse „nõukoguks“, ning nii hütataksegi: Üliõpilasnõukogu (Ülikoolis), Polytechnikute Nõukogu (Polytechnikumis) ja Õppivate Nõukogu (Kõrgemas Põllumajanduskoolis). Kõige suurem hulk õpilasi on Ülikoolil, seepärast ei ole selle nõukogu, mitte ainult vaneim, vaid ka kõige paremini organiseeritud ja korraldatud. Et teised enam või vähem on selle eeskujul organiseeritud, siis tuleb vaid viimane lähema vaatluse alla.

Ta kannab nime „Ülikooli Ühendatud Üliõpilasnõukogu“ ja on määruse järele 11. 5. 1921. Ülikooli immatrikuleeritud üliõpilaskonna esindus vahetkordade määramiseks

lib 9 esindajat. Valimine teostatub teaduskondades jälle nii, et valijad jaotatakse sageli gruppidesse teadusharude järele. Kokku teeb see viis nõukogu, igaüks neist üheksaliikmeline. Iga lahkuv nõukogu valib aga veel ühe liikme oma keskest, kes kontinuiteedi pärast edasi jääb ka uute nõukokku. Ühendatud nõukogu koosneb nii 51 liikmest. Sel on präsiidium, koosnev esimehest, kahest abiesimehest ja kahest sekretärist. Kaubatoimkonda kuulub peale nende liikmete iga teaduskonna poolt veel üks esindaja.

Nõukogu tegevusest, mis alata on väga laiapiriline, olgu ainult mainitud, et ta annab igal aastal välja üliõpilaskäsi- raamatu, mis sisaldab teateid

stuumiumi ja suudiumi olude kohta, kulustikke j. m. See käsi-raamat saadetakse hinnataigale uuele üliõpilasele, et abiks olla raamatute valikul, õpperaamatute ostmisel mõõdukate hindadega kui ka raamatute ostmisel antikvariaatidest. Edasi annab nõukogu välja mimeografeeritud loengute kava ja õpperaamatute nimestikke ning lõpuks aasta aega juba üliõpilasajakirja, „Quod Felix“. Nõukogu osalisel initsiatiivil seadis Ülikool sisse ka 1917. a. üliõpilasrestauratsiooni.

Nagu öeldud on ka teiste ülikoolide juures samasugused esindused, nõukogud, ning need üheskoos konstitueerivad varemmainitud Ülikooli Nõukoguga „Taani Üliõpilaste Rahvuskogu“, mis on Taani esindaja C. I. E.-s.

Peale selle offitsiaalsete ja professionaalsete esinduste süsteemi on veel suured ühinged: „Studentforeningen“ (Üliõpilasühing), „Studentersamfundet“ (Üliõpilasselts) ja „Danmarks kristelige Studentforbund“ (Taani Kristlik Üliõpilasliit). Neil organisatsioonidel on ühtlust selles, et neis võivad liikmeks olla

ka vanad akadeemikud ja teiseks — nende olemasolu põhjened liikmestikul.

Vaneim neist ja ka kõigist organisatsioonidest on „Studentforeningen“, mis asutati aastal 1820 ja mis möödunud sajandi keskpaigu mängis Taani avalikus elus suurt osa ja mängib edespäevani veel tähtsat osa Ülikooli üliõpilaskonnas. Mainitud organisatsioonil on Kopenhagenis suur maja paljude ilusate klubiruumidega ja kahe pidusaaliga, suur biblioteek ja oma restauratsioon. Seltsina tegutseb ta veel iganädalaste ettekannete korraldamisega üldtähtsate probleemide üle ja ilusate pidustuste korraldamisega. Siia kuuluvad enne kõike igaaastane püha, kui tulevad uued üliõpilased, ja uue aasta pühitsemine revüü ja talikarnevaliga.

„Studentforeningen“ eesotsas seisab viieliikmeline liikmete poolt valitud senioraat. Valimised sünnivad poliitilistel alustel, kusjuures liikmed jagunevad gruppidesse peasjalikult poliitiliste tõekspidede järele. Need grupid vastavad täpselt Riigi-

päeva parteidele ja samasuguse parteijaotusega nimestikkude järele valitakse senioraat ning peaaegu ikka absoluutse enamusega. Tavalikult on see enamus aga konservatiivne.

See fakt põhjustab „Studentersamfundet“ olemasolu, sest ta on täpselt samatüübiline ühing kui „Studentforeningen“, ainult et seal tahetakse liikmeina näha „vabameelseid“ üliõpilasi. Püüab ta tegutseda samal viisil kui Üliõpilasselts, korraldab nii siis samuti pidustusi ja iganädalalisi ettekandeid. Oma maja ei ole tal aga mitte. Ta hiilgeaeg oli möödunud sajandi viimasel poolel.

„Det kristelige Studentforbund“ on Üleilmilise Kristliku Üliõpilasliidu liige. Ta otsib järjekulda oma liikmeid muidugi kristlikkude üliõpilaste seast. Ka sellel organisatsioonil on oma suur maja ja tegutseb ta samati iganädalaste ettekannete korraldamisega oma liikmeile. Needki ettekanded on üldhuvilise iseloomuga ja sarnevad nii kahe eelmise seltsi omadele.

Kopenhagen.

Herbert Graessler.

meister Berteli pöitli alt kunstitööd, mis oma graatsilise kontuuripuhutuse, ideaalse vormitaiuse ja kompositsiooni ning marmoriraide poolest kõiki hämmastavad. Thorwaldsen raiub Jasoni, Veenust, Merkuuri, Herkulest, Hebed, Amori ja Psyched suure õrnuse ja scharmiga. Kui vaadelda Thorwaldseni kujude mehaanikat, — liigendeid kui kõige õrnemaid raidkunstis hinnangu määrajaid — siis peab mõnma, et kunstnik siin kõrgele täiusele on arenenud ja enam on suutnud kui Mikel Angelo. Ta figuuride õla-, põlve-, küünarnukid ja jalarandmed on nagu isenesest kuurdunud, on nagu loodud ja ei mitte peitliga marmorisse raiutud. Ta naiskehades on mingi iseäralik lapselik ilmsüütus, ta graatsiates sõbralik külmus ja „igavene neitsilikkus“, selle sõna puhtamas mõistes. Ta mehekehades on jõuküllased, salapärase võimuga sümboolfiguurid. Ta Herkules on ähvardava jõu kehatusi ja Jason sportlase osavuse ideaalkujusid. Ta Kristus on saanud ühe „üliõpilaseks“ Kristuse

kujutiseks. Peenetundelise idealismiga raiub ta hulga reljeefkujusid ja pilte sügisest, lõikusest, karjastest ja inglitest. Ta tööd seisavad kõigi Euroopa rahvaste kunstikogudes aukohal ja kujuri enese hauale on teda armastav rahvas püstitanud väärtusliku ausamba (Kopenhagenis).

Anders Zorn.

Maalikunstile oli põhjamaade jaoks olemas kaks kasvatusjõulist tsentrumi Euroopas — München ja Pariis. Kui 1867. a. ilmanäitusel vana (s. o. objektitiivne naturalism) maalikunst pankroti tunnistuse saavutas, algasid põhjamaade maalijad uute teede otsingut. Suurem osa rootsi kunstnikkonnast valib oma õppelinnaks Pariisi. (1878. a. oli 31 ja 1884. a. juba 46 noort rootsi kunstnikku Pariisis õppimas — G. Nordensvani järele). Ja samas võrsub modern rootsi maal. Rootsi maalijad ilmuvad Pariisi kesk „pleinairismi“ arengut, „kesk värvi, valgust ja voolavat elu“. (Pleinairism — täisvalguse kunst-

voel, ta loosung: „värvi, valgust momenta ja voolavat elu“!) Pariisis joobuti moodsa maali valgusest ja õhukusest niihästi maastikus kui ka genris ja figuuris. Ent hoogsalt algavad „põhjamaa prantslased“ (nii nimetatakse rootslasi modern kunstis) oma õpingut ja võistlust äsja esilekerkinud maalitehnika probleemide lahendamisel. (Pleinairismis ei lubatud värve paletil keemiliselt segada — sest selle tõttu tuhmuvad toonid, nõuti vaid „puhast spektrit“ — puhtalt lõuendile üksteise kõrvale laotud värve, mis eemaltvaatajale optiliselt niikuini segunevad — seega hereda ja särava värviharmonia pildile annavad). Algul tundub Rootsi maalijate pintsilil tugev prantsuse mõjutus. Kuid 30. aastates muutub prantsuslik terav harmoonia ja matt hõbetoon põhjamaiseks, värskeks, jopsakas laiaiks ja mahedaks põhjamaiseks värvibelevõkseks. Ja puhas Rootsi modern maalkunst algab omi päivi aastal 1886, mil Stockholmis Kunstnikkude Ühenduses „Oponentide“ rühm organi-

Rootsi üliõpilaskonna üldkorraldusest.

Rootsi üli- ning kõrgemate koolide immatrikuleeritud üliõpilased on ühinenud igaüks vastavalt oma kooli juurde ühiseks pereks, moodustades sarnaselt mitmeid üksikuid üliõpilaskondi. Nimetatud üliõpilaskonnad ja nende osad moodustavad välisraami rootsi üliõpilaste isetegevusele nende eneste ning kaaslaste heaks. Üksikute üliõpilaskondade vahekorrad on alati sõbralik olnud. Et aga üksikute institutsioonide olukord väga muutlik ning geograafiline lahusolek oma sõna kaasa ütleb, ei leitud varemalt tarvidust üksikute üliõpilaskondade organiseeritud koostöö järele. C. I. E. tekkimise järele aga, kes püüdis võita liigeteks nii palju üliõpilaskondi kui võimalik, osutus tarvilikuks luua ühine rootsi üliõpilaskond vahekorra loomiseks C. I. E.-ga ja osalt ka välismaade üliõpilaskondadega. Nii sündis kevadel 1921. a. Rootsimaal Ühendatud Üliõpilaskond. (Sveriges Förenade Studentkårer, S. F. S., L' union Nationale des Etudiants de Suède, The national Union of Swedish Students, Die Schwedische Studentenschaft).

Praegusel hetkel kuuluvad S. F. S'i: Uppsala Üliõpilaskond, Lundi

Üliõpilaskond, Stockholmi kõrgema kooli Üliõpilasühing ning Göteborgi Üliõpilaskond — kokku umbes 6500 üliõpilast 9000 üliõpilase hulgast Rootsis. (S. F. S'i ei kuulu kõrgemate tehniliste õppeasutustuste üliõpilased).

S. F. S'i juhatus koosneb 8 liikmest: 4 juhatajast ülalnimetatud üliõpilaskondadest, eraldi valitud liikmest igast üliõpilaskonnast, ning sekretärist, kes valitakse väljastpoolt juhatast.

Nagu ülal tähendatud, loodi S. F. S. eesmärgiga, esitada rootsi üliõpilasi väljapool Rootsit. Esimesel aastal oli see ka ainukene ülesanne. Hiljem on tegevus juba siirdunud ka teistele aladele. Nii andis S. F. S. 1926. aastal Rootsi Üliõpilaskalendri välja, mis sisaldas teateid üli- ning kõrgemate koolide kohta Rootsis, kokku 19 institutsiooni üle. Iga üksiku kohta oli teateid administratsioonist, korraldusest, õppejõududest, üliõpilasorganisatsioonidest, õppetööst, eksamitest, õppekuludest, stipendiumidest, tuleviku väljavaadetest peale õppetöö lõpetamist. Eriti tähelepanuga oli viimast küsimust vaadeldud, sest suurem osa akadeemilistest tööaladest on Rootsis ülitäide-

tud. Nimetatud kalender sai suure poolehoiu osaliseks. Loodetakse, et ta hakkab ilmuma iga kahe aasta tagant.

S. F. S. kavatses edaspidi (1927., või 1928. a.) korraldada Skandinaavia üliõpilaskongressi. Ta on algatanud ka diskussiooni õppevõimaluste kohta Rootsis, püüdes muuseas võimaldada üliõpilastele ühest koolist teise üleminekut stuudiumi ajal.

S. F. S. suhtub elava huviga naabermaade üliõpilastele ja nagu teada, oli see Rootsi algatus, mille põhjal kokku kutsuti 1925. a. skandinaavia ja balti üliõpilaste esitajate kongress Lundis. Selle koostöö tulemuseks oli Skandinaavia-Balti Büroo asutamine Lundis cand. fil. Thorsten Bergh'i juhatusel.

C. I. E. kongressil Pragast vahetati mõtteid selle üle, kuidas võimaldada lähemat läbikäimist (ühendust) üliõpilaste vahel mõlemal pool Läänemerd. Kahjuks on aga suurema osa üliõpilaste aine-line seisukord niivõrt piiratud, et pikemate reiside kaasategemine neile liiga kulukaks osutub.

Göteborg.

Gustaf Stern.

Üliõpilaselust Norras¹⁾.

Norra üliõpilasliikumise tsentrumiks, olgugi vähemal määral kui 40 või 50 aastat tagasi, on «Det norske Studentersamfund» (Norra Üliõpilaskond).

See ühing, õigemini kogu, on alati olnud otsekui mingiks pelgulinnaks igasugustele eri- ja omaarvamistele, milliste avaldamine mujal nuhtlusega keelatud. Siit on aegajalt tõusnud läbilöövaid ideid, olgugi, et nad esialgu kõikide «mõistlikkude» inimeste poolt naeru ja pilkega vastu võeti.

Norra poliitikamehed, katsudes selgitada oma vaateid ning võita pooldajaid oma ideile, esi-

1) Schleswig-Holsteinische Hochschulblätter № 3. 1926. a. ilmunud artikli järel.

seeriti. Siit algava vana ja uue kunstivoolu võistlusest tulistub tolle rahva omapärane nõue ja laialiste hulkade kunstiinterest ning ühtlasi lööb rootsi modernmaal euroopa rahvaste peres esiplaanile. Ta võidutipule viija on rootsi nooremaid maalijaid — impressionist Anders Zorn (1860—1921). Ta on suurim maestro kunstiajaloo Monet ja Liebermanni kõrval.

Zorn sündis 1860. a. Mora külas. Ta isa oli baieri õllemeister. Varakult algas noor Anders oma käe peal elama. Ta oli reisimaalija, rändas ringi siin ning seal. Kuid ta akvarellid võitsid laialdast lugupidamist ja tunnustamist. Sel ajal maalis ta meeleldi mustlasi, töölisi, sadamaid ja tänavaid. Ta akvarellis on tunda enneolematut temperamenti, õrna kontuuri ja valgust. Ta pintsil on jaapanlikult peen ja sulav. 1888. a. algab ta õlimaalist ja läheb Pariisi, kust ta koloriidi maalisi uusi tõekspidamisi saavutab ja 1896. a. oma kodukülla, Morasse, tagasi tuleb. Nüüd muutub

nevad sagedasti kõnedega üliõpilaskonnale. Nimetatud asjaolul ei puudu omad tagajärjed: üliõpilased levitavad hiljem ellu astudes arstidena, kirikuõpetajatena ja õpetajatena täht-

susväärsed, sest viimased 50 a. on möödunud poliitilise käärimise tähe all, kus poliitilised sündmused eranditult kõiki huvitasid, eriti aga üliõpilasi.

Meil, Oslos, ei leia aset sagedased või peaaegu igapäevased üliõpilaskoosolekud, kokkutulekud, nii kui näiteks Saksamaal. Põhjuseks on asjaolu, et meil, Oslo üliõpilastel, puudub oma kogumiskoht.

Juba 1918. a. saadik otsime enestele kohast maja, kuid ei leia vastavat summade puuduse tõttu. Alles viimane semester tõi elavust, kus küsimuse juure asus energilikk, päämiselt kommunistidest koosnev juhatus. On muretsetud juba ehituspaik ja nurgakivi kavatsetakse püstitada lähemal suvel.

Anders Zorn: Maaja.

sal määral oma eelkäijate ideid.

Juba eelolevast tohiks selguda, et Oslo üliõpilaste sisemine elu sootü teine on kui näit. saksa korporatsioonides. Erinevus seisab esmajoonel just poliitilise momendi esiletõstmises. «Studentersamfund» on mitmeid aastaid tegutsenud kui poliitiline diskussioonklubi. Viimases asjaolus ei ole ka midagi imes-

kunstnik elegantseks, pariisiseks. Nii maalib ta täiskiilutud omnibusse, cafeesid ja aedu moodsalt rietatud naistoga. Kuid ka oma rahvastudrukut armastab ta. Suure paatosega ja jõuliste pintsililöökidega katatab ta lõuendid, kuhu ta õrnalt ja ilma kontuurita modelleerib blondjuukselisi naisakte. Ta rannakaridel, paatimistel, saunas, aias ja ahjupaistel olevad küpsed, roosad, tütarlapsed moodustavad väärtuslikuma osa ta loomingust.

Kuid portree alal saavutab ta üldeuroopalise kuulsuse. Siin on ta nõiduslikult sädelev, kuldpruun, roosa, roheline ja punane täis helkheledat päikest ja poolvarju. Ilmakuulus on ta Maaja (vaata pilt).

Ka graafikas on Zorn tähelepanemisväärlisi edusamme teinud ja teda jälgivad paljud meie aja „blanc et noir“ käsitajad.

Mõlemad, niihästi Thorwaldsen kui Zorn, on heledamaid, tähti kunstiajaloo taevas, ent need tähed paistavad põhjamaade taevas. **Ahas.**

Luul aastal valiti kõikide fraktsioonide pooldamisel jällegi kommunistlik juhatus. See võib näida imelik, kuid meie enamus asub põhimõttel, valida juhtivatele kohtadele kõige tublimad ja teguvõimsamad isikud. Ning kommunistide seas on neid. Möödunud semestri kommunistlik juhatus teenis näiteks oma huvitavate ettekannete korraldamise ja uue üliõpilasmaja küsimuse lahendusega üldise pooldamise ja rahulolu.

Oslo «Studentersamfundi» ei kuulu mitte kõik sealsed üliõpilased. Protsentuaalselt vaadates peab seda arvu õige piiratuks nimetama. Ei ole põhjust mööda hiilida tõsiasjast, et suurem osa üliõpilastest anduvad meelsamini mõnustusetele kui tõsisele tegutsemisele. Loomulikult ei tarvitse esitatud arvamist ainsaks «Studentersamfundist» eemalejäämise põhjuseks pidada. Sellele põhjusele võib ikkagi vähem hulk preteenderida. Suurema osa eemale-

jäämise põhjus on akadeemilise töö rohkus. Suur sissevool fakultetidesse, sellejuures aga piiratud kohasaamise võimalused sunnivad tänapäeva üliõpilast tähtsaks tunnustama sõnu: «õiendada eksamid võimalikult lühikese aja jooksul ja võimalikult heade tagajärgedega.»

Päale «Studentersamfundi» on veel terve rida ühinguid, kus üliõpilased tegutsevad. Nende peale ei tarvitse sugugi vaadata kui konkurentide peale «Studentersamfundi» suhtes. Neid kõiki ei ole siin võimalik loetella. Nimetan vaid mõningaid, näit. «Kristlik Üliõpilasiühing», mis on üks teguvõimsamaist, suuremaist organisatsioonest «Studentersamfundi» kõrval.

Edasi võiks nimetada «Studentmaalag'i» (Üliõpilaste Keeleühing) mille sihiks on «Landsmaal'i» ehk «uue norra keele» levitamine ning selle rippumatuks, vabaks tegemine taani mõjutlustest.

Äsja nimetatud liikumise juures

tahaksin natuke pikemalt peatuda, sest mulle on ikka mulje jäänud, et nimetatud ühingust välismail väärarusaamine on levinud.

Norra keeleline seisukord on tänapäeval lühidalt öeldes järgmine: meie räägime vana kirja-keelt — «Riksmaali» (riigikeel), mille aluseks on muudetud ja norra väljarääkimisele kohandatud taani keel. Seda räägitakse peamiselt linnades. Selle kõrval esineb aga veel (ligi 50 a. juba) — «Landsmaal» («maakeel»), mis on sündinud maa kõikide murrete liitumisest üheks keeleks.

Nimetatud keel, mis küll viimase 50 a. jooksul oluliselt muutunud ja moderniseerunud, on enesestmõistetavalt selleks liiga noor, et lõpulikult väljakujunenud olla.

Viimaste aastakümnete jooksul on «Landsmaal» suurel määral levinud, eriti maal. Kuid ka linnades, kõrgema seltskonna kihtides on märgata tema levimise tendentsi. Viimast tõsiasjata tuleks kahtlemata «Studentmaa-

Skandinaavia muusikast. 1)

Skandinaavilased, kõrvale jättes kohalikud või oma teostega oma rahvuse piires mitte välja tunginud kuulsused, esinevad alles 19. sajandist silmapaistavamalt ja rahvuslikumalt helikunstis. Sääljures on initsiatiivi andnud taanlaste päralt, kuna need esimestena kolmest sugulasrahvast harrastasid süvendatud muusikaelu. Niiderlandlaste aegjärgus, 16. sajandil, oli Kopenhageni õue teenistuses rida selle tolajal juhtiva muusikarahvuse kuulsaid meistreid ja Gabrieli õpilase M. Borchgreve'i ning kauduleiab veneetslastegi kunstisseeppäsu kaugesse põhja. 17. sajandi esimesel poolel kohtame siin tegevate itaalia, prantsuse, inglise ja saksa kunstnike hulgas ka kuulsa meistri, Heinrich Schützi, kes 1634 kutsuti

kirjutama üht piduoperit ühe printsi pulma puhul. 17. sajandi kestel pääseb valitsusele prantsuse operiballet, sajandi lõpust ka saksa, vähe hiljem itaalia ooper ja 18. sajandi keskpaigu esinevad alged iseseisvaks ja püsivaks kontserteluks teatri kõrval.

Taani rahvusliku ooperi algus on otsekoheselt seotud saksa laulmänguga: sakslane J. P. A. Schultze kirjutas rea laulmänge (taani tekstidelle), olles 1787—1794 õuekapellmeistriks Kopenhagenis. Talle järgnesid sarnaste loomingu reaga Th. Kunzen (surn. 1817) ja C. E. F. Weyse (surn. 1842) — mõlemad sakslased. Tähtsamaks selle varaaja teoseks tuleb lugeda sakslase Fr. Kuhlau (1786—1832), praegu pääasjalikult ta klaverisonatide kaudu tuntud komponisti, romantilist ooperit „Roimarite kindlus“ (1814). Kuhlau on sellekõrval veel oma arvukate klaveri- ja kammermuusikateostega saavutanud tähenduse, Weyse aga

eriti oma lauludega. Selle vanemate taani romantikute grupi lõpetava meistrina esineb J. P. E. Hartmann (1815—1900), kelle pääteos on ooper „Väike Kristiine“ (1846).

Siin algab nüüd suure taani meistri Niels W. Gade tegevus. Gade, sünd. 1817 Kopenhagenis, surn. samas 1890, pööras maailma tähelepanu esmakordselt eneselle uvertüüriaga, „Järelikajad Ossianist“, mis Kopenhageni muusikaseltsi korraldatud võistlusel 1841 saavutas esimese auhinna. Kuninga stipendium võimaldas nüüd talle tähtsate meistrite läheduses, liikumas muusikalises õhustikus oma tiibu harjutada; 1843 läks ta Leipzigi, kus Mendelssohn talle ennesedase Ossianuvertüüri ja esimese, c-mol-, sinfoonia ettekande kaudu oli kindlustanud häa vastuvõtu. Mendelssohn ja Schumann said ta sõbrusk; G. võttis mõlema omapärast palju, ilma sellepärast ennast kaotamata. Gade oli J. P. E. Hartmann'i

1) Pääasjalikult Naumann'i muusikaloole järele.

lag'i» energilise tegutsemise arvele kirjutada.

Kirjakeelena kaotab «Riksmaal» aegajalt ikka enam poolehoidu. Vaatamata konservatiivsete poliitikameeste tähendusele, et «Landsmaal» «konstrueeritud» ja et teda kunagi üldtarvitusele ei tohi võtta, tarvitab tänapäeval $\frac{1}{3}$ norra koolidest õpetuskeelena «Landsmaal'i».

Väiksematest poliitilistest üksustest, millistest koosneb «Studentersamfund», võiks esmajoonel nimetada kommunistlik ühingu «Not Dag'i» ja konservatiivset üliõpilasiühingu. Ka «Studentmaalag» on oma iseloomult poliitiline ja nimelt, — pahempoolselt radikaalne.

Päälle nende tahaksin veel tähelepanu juhtida $1\frac{1}{2}$ aasta eest asutatud ühingu «Clarté'le».

«Clarté's» on teretunud kõik üliõpilased, nii konservatiivsed kui radikaalsed. Tema sihiks on võimaldada üliõpilastele diskussiooni läbi oma poliitilisi vaateid üksteisele selgitada.

Eelolevast võiks järeldada, et norra üliõpilasiühikumine oma sihiks ainult poliitilise momendi seab. Ütleksin: mitte ainult poliitilise, vaid peamiselt poliitilise, sest meil on olemas terve rida ühinguid mitmesuguse spetsiaalse värvinguga, näit. „Filoloogide Ühing“, „Rohuteadlaste Ühing“ j. n. e., kuhu vastava fakulteedi üliõpilased huvide rahuldamiseks ja lõbususteks teatud aja tagant kokku tulevad.

Olen juba eelpool tähendanud, et tänapäeva norra üliõpilased äärmiselt palju tööd teevad. Tahan siinkohal seda küsimust lähemalt selgitada. Sõjaajal olid auditooriumid peaaegu tühjad, sest, et kulda nii

ütelda tänavalt võis korjata. Akadeemiku töö eest tasuti halvasti. Sõja möödudes kerkis esile üldine rahakitsikus ja kohtade halvenemine. Siis oli õpetaja, arsti või juristi kindla sissetulekuga amet väga soovitud ja ihaldatud. Ning tagajärg oli — kuulmata tung teoloogia, meditsiini ja jura teaduskondadesse. Et aga ainult piiratud arvul arstidel, juristidel või filoloogidel riigiteenistusse pääsemine võimalik, siis on üliõpilased sunnitud (eriti need, kellel puudub varandus) võimalikult kiiresti ja hästi oma studiumi lõpetama, et veel kohta saada.

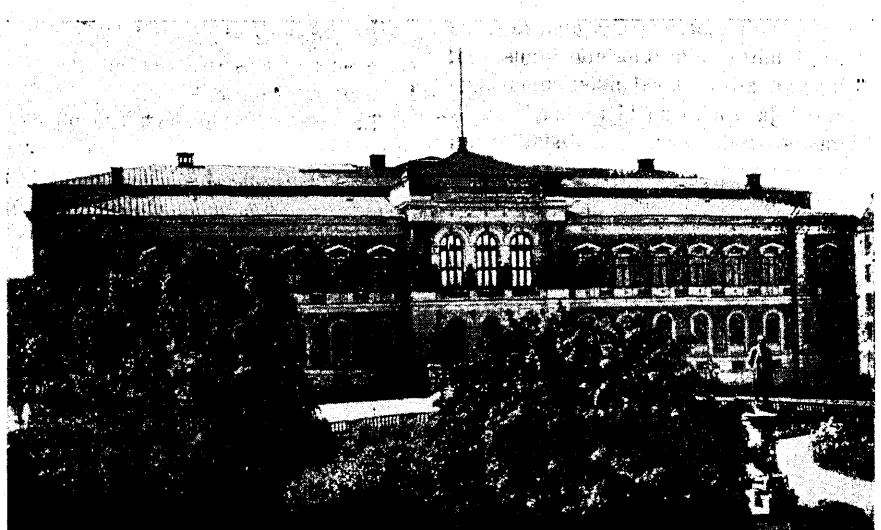
Ka Ülikooli valitsus oma õppekavade laiendamise ja katseksamite tingimuste suurendamisega aifab tuntavalt seda staadiumi tõsta. Nii näit. lükatase tagasi arstiteaduskonnas juba esimesel katsel iga semester umbes 50% kandidaatidest, sest õppeabinõude puudusel võib õpingutele ikkagi ainult teatud arv pääseda. Arvatavasti tõuseb tagasilükatavate arv palju suuremaks, sest tung ülikooli ei ole veel oma kulminatsiooni punkti jõudnud.

Seisukord on võrdlemisi kurb.

Kui küsida, milliseid abinõusid on üliõpilased tarvitusele võtnud, et omi õigusi kaitsta ja seisukorda parandada?

Võiks vastata: eriuhingute kõrval tegutsevad veel erikoonidised, kes esitavad kõikide fakulteedide üliõpilasi. Teatud juhustel võtavad nad osa Ülikooli valitsuse nõupidamistest. Nii on sagedasti katsetingimused nende erinõukogude mõjul muudetud.

Suurem osa Oslo üliõpilasi on sunnitud akadeemilisi tööd kõrval veel muud tööd tegema. Vaatamata asjaolule, et meil ülikool maksuta ja stipendiumite arv võrdlemisi suur, osutub ometi paljudel üliõpilastel ülikooliskäimine väga raskeks. Tööturg on tööotsijaist otse üle ujutatud. Tööleidmist kergendab üliõpilastele suurel määral Kieli Ülikooli eeskujul moodustatud „Töömuretsemisbüroo“. Kui nimetatud asutus lõpulikult välja areneb, siis loodame, et ka Oslo üliõpilased võivad kord tõelist üliõpilaselu nautida, mis siiaaani ainult Trondhjemis Teh-

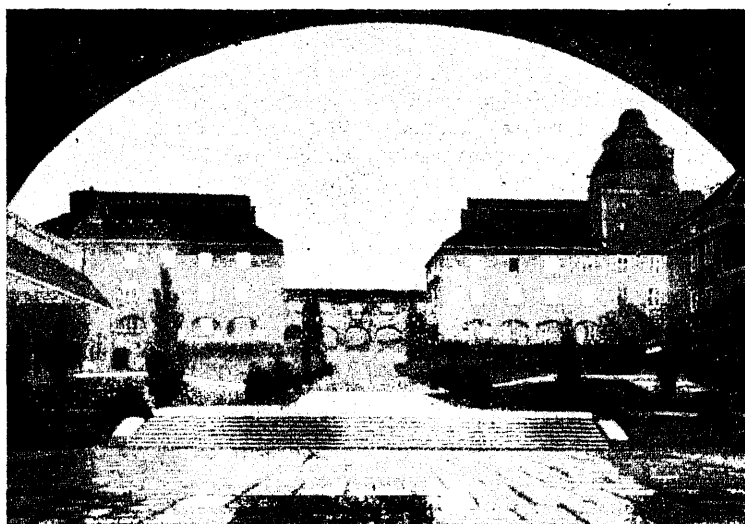

Uppsala Ülikool.

nika Ülikooli üliõpilaste eesõigus olnud.

Õeldakse: Trondhjemis moodustavad üliõpilased linna. See on tõsi. Väikelinna kodanikud, kelledest suurem osa üliõpilased, sallivad heameelega viimaste valitsemist. Ka linnavalitsemise ja teiste seltskondliste asutuste poolt tullakse üliõpilastele suurel määral vastu. Tehakse kõik, et üliõpilaste elamistingimusi soodustada Niikingiti neile uue maja ehitamiseks ehitamisplats. See kõik ei sünni ilma üliõpilaste teenusteta: Tehnika Ülikooli üliõpilased on palju energilisemad, teovõimsamad kui Oslo omad.

Trondhjemil on juba kauemat aega oma kogumiseruum. Nimelt on üliõpilaste päralt üks vana tsirkusehoone, mis nüüd koosolekuruumiks sugugi halb ei ole. Siin peetakse koosolekuid laudade ümber istudes vesteldes

Stockholm. Tehniline Ülikool.

ja suitsetades. Nii 'siis' mugavamalt kui Oslos. On veel teine erinevus. Oslo «Studentersamfundis» on valitseval kohal noorsugu. Trondhjemis sellevastu töötavad üheskoos õpetajad kui õpilased, vanad herrad ja rebased ühise huviga oma «Studentersam-

fundi» hea käekäigu eest. Lõpuks peaksin ka Aas'i Põllumajandusliku Ülikooli üliõpilaste elu kirjeldama, kuid puuduvate andmete tõttu pean sellest loobuma.

Karl L. Lyche.

Oslo.

väimees ning järgnes sellele kodumaisete helide harrastuses. Ta on romantika pääedustaja skandinaavia komponistide hulgas; ta skandinavism aga on vaid teatav huvitav koloriit, omapärane poeetiline puhang. Huvitavad on ta teokseist kontsertuvertüürid: päälle mainitud „Ossiani“ veel „Hamlet“, „Magesitikus“ ja „Michelangelo“. Ta 8 sinfooniast tuleb eelistada küpsel poesiariikast b-duuris. Gade kirjutab päälle selle sinfooniilisel alal ka „novelte“ (süüdivormis) orkestrile kui ka väärtuslikku kammermuusikat. Ta suurtest koorile, soolodele ja orkestrile komponeeritud vokaalteokseist seame etteotsa kantadid „Comala“ ja „Haldja tütar.“ Gade on veel ka laulu ja sooloklaverikompositsiooni alal loonud huvitavat.

Uuemaist taani heiloojaist väärib Emil Hartmann (1836—1898) erilise mainimise. Ta astus Gade jälgedesse. Tuntud on ta eriti oma uvertüüri „Põhja sõjasõit“, sinfooniilise luuletuse „Rüütli ajast“ ja es-duur-sinfoonia kaudu. Taani ooper saavutas hiljem läbi August Enna (1860—), kes Wagneri mõju all, rahvusvahelise

tähenduse. Ta ooper „Nöid“ (1892) sisaldab kohti vägevaima draamilise löökjõuga, ta „Tikkitudruk“ (1897) on parimaid uuemaid muinasjuttoopereid. Norras oli muusikaharrastus 17. ja 18. sajandil tsunftiliselt organiseeritud; linnamuusikandid oma ettekandeiga edustasid ilmalikku, organistid ja kantrid kiriklikku helikunsti. Tsunftiline organisatsioon kunstis tähendab ikka keskpärase kultust; nii pole ime, et välja arvatud mõned tüsedad üksikilmingud nagu A. Flintenberg (1735—1813) j. t., ei esinenud ühtki tähtsamat kunstilist isiksust ning maa muusikaline jõud sisaldus ei kammermuusikas, vaid pigemini värskest õitsvas rahvamuusikas (tantsud, laulud). Alles Waldemar Thranes (1790—1828) kohatame kunstniku tähelepanuvääriva rahvusliku tähendusega; eriti oma viuliteokseis esmakordselt ta paneb kõlama eht põhja rahvuslikke helisid. Andeka järglase selles suhtes ta leidis H. Kjerulfis (1815—1868). Hiljem esinesid eriti tähtsaina Svendsen ja Grieg.

Johann Svendsen (1840—1911), Leipzigi Konservatooriumi õpilane,

1872-st muusikaseltsi kontsertide dirigent Kristiaanias (Oslos) ja 1883-st õuekapelmeister Kopenhagenis, osutab oma teokseis samuti skandinaavilisrahvuslikku ilmet. Ta orkestri teokseist nimetame ta d-duur ja b-duur-sinfooniatid, ta uvertüüri „Romeo ja Julia“, legendi orkestrile „Zorahayda“ ja introduktiiooni Björnsoni „Sigurd Slembele“. Ka „Norra rapsoodiad“ ja ta kammermuusika teoksed on mainimisväärt, sest kõigis neis on suur leidmisjõud seotud muusika voolavuse ja klassiliste kunstivormide kindla valitsemisega.

Edvard Grieg (1843—1907) näitab juba väga noorelt suurt andi ning saab esimese klaveriõpetuse emalt. Hiljem ta õpib Saksamaal, Leipzigi konservatooriumis Hauptmann'i, Moscheles'i, Richter'i ja Reinecke juhatusel ning tutvub saksa romantikaga. 1863 on ta raske haiguse tõttu sunnitud naasma kodumaale. Terveks saanud läheb ta Kopenhageni. Gade ja E. Hartmann ei jäänud mõjuta ta kompositsioonianni arengulle; otsustava tähendusega aga oli lühikene, kuid ülitähtis kokkupuutumine Rikard Nord-

Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilask. V. konverents 6.—8. maini s. a. Tartus.

Eesti, Soome, Läti ja Leedu üliõpilaskonnad on järjekindlalt igal aastal ise riigis oma konverentsi pidanud. Järjekorralises ringis tuli V konverents 6.—8. maini s. a. pidada jällegi Tartus. Kaks esimest päeva olid määratud tegelikule tööle, viimane päev aga tutvumiseks meie üliõpilaskonna ja üliõpilaskonföderatsiooniidega.

Eesti Üliõpilaskonna esitasid konverentsil Tartu Üliõpilaskonna poolt — Rich. Janno, J. Muru, H. Kukke, H. Kolk, L. Kangur, T. Laanes ja F. Paas; Tallinna Tehnikumi poolt — Rich. Jaanus ja N. Oll, Akadeemilise Spordiklubi poolt A. Silbergleich ja E. Üliõpilaste Karskustühenduse poolt dots. V. Ernits.

Soomest oli Soome Üliõpilaskonna esimehe dr. E. B. Lehtise juhatusel 6 esindajat, nimelt mag. V. Helanen, mag. A. Pakaslahti, pastor B. Ala-Kulju, E. Saarinen ja M. Teljo.

Lätist oli 4 esindajat: A. Raudseps, J. Raiska, P. Skulte ja prl. M. Stiedrin-Kalnin. Esimene neist oli ka delegatsiooni juhataja.

Leedust oli arvult kõige enam delegaate. Delegatsioon, V. Gustainise ju-

hatusel, koosnes järgnevaist saadikuist. Cesevicius, Brazauskas, Kotliaras, prl. Vokietaityte, Cerneckaite, prl. Petrauskaite, Rastenis, Aucevicius, Kuprianis, Gareckas ja Bradauskas.

Esimene päev.

Esindajad Soomest, Leedust ja Lätist jõuavad kohale varahommikul. Külalisi on vastu võtmas välistoimkond. Pärast vähest puhkust on hommikueine üliõpilasmajas, millele järgneb omavaheline nõupidamine konverentsi presiidiumi ja komisjonide moodustamiseks.

Konverentsi avamine sünnib kell 12 Ülikooli aulas, mis päevakohaselt dekoreeritud, Tartu Üliõpilaskonna esimehe Rich. Janno poolt. Lühikese eesti- ja saksa keelse avakõnega kriipsutas ta alla kõostöö sidemete kõvenemist ja soovib veel edukamaid tagajärgi käesolevale konverentsile.

Kongressi juhatus valitakse varem sündinud omavahelise kokkuleppe järele: juhataja Tartu Üliõpilaskonna esimees R. Janno, esimene abi A. Raudseps (Läti), teine abi E. Lehtinen (Soo-

me), sekretär V. Gustainis (Leedu) ja abisekretär Th. Laanes (Eesti).

Vahepeal esineb akadeemiline segakoor hra Karafini juhatusel oma ettekannetega, millele järgnevad tervitused.

Esimesena asub kõnetooli prorektor J. Köpp, kes soovib konverentsile Tartu Ülikooli nimel head kordaminekut. Järgnevalt võtavad tervituseks sõna Soome, Läti ja Leedu esitajad. Hiljem ka V. Ernits. Peale isiklike tervituste kantakse ette ka läti saadiku T. Sesikise j. t. tervitustelesrammid.

Keskbüroo tegevuse aruande esitab büroo juhataja A. Kolk (Eesti). Selle vastuvõtmine jäetakse järgmiseks täiskoolekuks.

Praktiliste küsimuste harutamiseks moodustatakse organiseerimisküsimuse, õppereiside ja üliõpilasvahetuse, spordi- ja karskusküsimust puudutavad komisjonid.

Avamiskoosolek lõpeb R. Janno lõpusõna ja „Gaudemus'ega“

Pärast lõunat algab keskbüroo istung esimehe V. Gustainise juhatusel. Leitakse, et keskbüroo tegevus ei ole mitte küllalt intensiivne olnud, mida on takistanud mõne üliõpilaskonna

raak'i, varsti pärast seda surnud geniaalse, suuri lootusi annud norra heliloojaga. Grieg ise sellest jutustab: „Mul kui langes kate silmilt, alles tema kaudu õppisin tundma põhja rahva viise ning mu enese loomust. Me keeldusime Gade Mendelssohniga segatud pehmelaadilisest skandinavismist ja innuga läksime uut teed, millel nüüd asub põhja kool“. Grieg oli kahtlemata suur komponist omapärase anniga ning kirjutas poeesiarikkaid töid. Ta suuremaid teokseid on klaverikontsert a-molis saavutanud rahvusvahelise kuulsuse. Kandes Schumann'i mõju jälgi, see siiski osutab suurt algupärasust. Ka vibukvarteti g-molis op. 27 on kammermuusikaühingute paremaid tõmbetükke. Edasi mainime ta suuremaid teoksist veel 3 viiuli- ja üht klaverisonaati, edasi tšellosonaati op. 36, muusikat Ibseni „Peer Gynt'ile“, süiti „Holbergi ajast“, paljuid kooriteokseid ja uvertüüri „Sügisel“. Kuid meile näib ta eriline and heledamalt ning tüübilisemalt väljenduvat ta väiksemis teokseis, nii ta „Norra tantsudes“ op. 35, „Tantsudes ja norra lau-

ludes“ op. 17, „Stseenides rahvaelust“ op. 19, ta „Lüürilistes tükkides“ klaverile ja ta lauludes. Viimaste suhtes väljendab saksa muusikaurija W. Niemann järgnevalt: „Ta kümme lüüriliste tükkide vihku on Norra muusikaline testament 19. sajandile, muusikaks saanud kujutus vikingite maast selle vaiksete, heledate, keskööpäikse õrnalt kullatud ööde sõnamatu võlvusega, selle mühisivate skääriderioonidega, selle lumega kaetud kõrgmägestikuga, kangete orgude, järvede, jõgede ja arvuta koskedega; ta toredad laulud arendavad neid pilte üksikasjusse. Grieg on nii eestkätt väikekunsti meister, ta teoste meeoleoluslik sääljuures on püsivat, korduvat, vähemuutlikku laadi.“

Griegi elukäik möödus rahulikult, ilma suuremate muutusteta. 1865—1870 tegi ta pikemaid reise Itaalia, kus tutvus Lisztiga; 1871—1880 ta juhatas Oslos enese asutatud muusikaseksi, 1880-st elas ta tagasitõmbunud oma maa-asulas Troidhaugenis Bergeni juures ainult komponeerimisele, vahel ette võttes kontsertreise

Saksa või Inglismaale. Ta suri 1907. Nooremaid norralasist on J. Selmer (1814—1910) programmimuusikuna tähelepanu äratanud, G. Schjelderup (1859—) ooperite alal tagajärgi saavutanud, kuna J. Halvorsen (1865—) on tubli instrumentaalkomponist. Väga hääd kammermuusikat on kirjutanud Chr. Sinding (1856—); eriti väärib tähelepanu ta klaverikvintett c-molis.

Huvitaval kombel on Gustavus Vasa ajast alates enamik rootsi kuningaid osutanud sooja huvi muusika vastu ning teataval määral ise tegu teinud sellega.

Rootsi omamaise helikunsti alged ulatuvad 17. sajandisse, millest pärit vanem rootsi komponist Gustav Düben Vanem (surn. 1690). Järgneva sajandi kestel kasvab komponistide arv; nende hulgas, leiame I. H. Roman'i (1694—1758), kord hüütud „rootsi muusika isaks“, kes avaldas laialist ning mitmekesist tegevust. Vanemaist rootsi heliloojaist nimetame veel I. E. Nordblom'i (1788—1848), E. G. Geijer'it (1783—1847) ja A. F. Lindblad'i (1801). Mõlemad viimased komponeerisid kammermuusikat ja mõlemad

leigus. Leedu üliõpilaskonna poolt on esitatud seni maksnud statuudi muutmise kava.

Rida küsimusi jäetakse vastavate erikomisjonide arutada

üliõpilaskond saadab sinna 2 esindajat ja 2 asemikku. Tsentraalbüroo eelarve aasta alguseks loetakse 1. mai. Konverentsi protokollide kinnitamise tähtajaks määratakse 4 nädalat, arvates

novembri kuul. Käsikirjade esitamise viimaseks tähtajaks on 1. september s. a.

Keskbüroo korraldusel peab veel järgmise aasta veebruari kuuks ilmuma akadeemiline reisu juht.

1. mai vastuvõtmine. Rongikäik Toomeorus.

Teine päev

algab komisjonide tegevusega, mille istungid õige kestvad olid. Vastu võeti rida tähtsaid põhimõttelisi otsusi, eriti aga organisatsioonikomisjoni poolt. Vähesed muudatusi tehakse keskbüroo põhikorralduses. Iga

konverentsi lõpust. Kui selle aja jooksul mingisugust teadet ei tule, loetakse resolutsioonid vastuvõetuks.

Konverentsi ja S. E. L. L. tegevuse ja põhimõtete üle otsustatakse välja anda eriline informatsioonbroshüür, mis ilmub käesoleva aasta

Kogupildi loomiseks balti riikide üliõpilaskondadest antakse välja eriline ülevaatlik koguteos. Iga üliõpilaskonna kasutada on sellest 75 trüki lehekülge. Materjali kogumine jääb samuti keskbüroo hooleks.

Teine, s. o. õppereiside ja

kirjutasiid pääasjalikult soololaule. Ka J. A. Josephson (1818—80) päälle ühe sinfoonia, kantaatide, koorsteoste jne. kirjutas eelistavalt laulutekseid meeshääliile, mida on lauldud kaunis palju. Meeskooritekseid kirjutasiid veel Otto Lindblat (1809—64) ja Gunnar Wernerberg (1817—1901). Viimane, kes säädis ka Taaveti laulud muusikalle, saavutas suure populaarsuse oma „Gluntarne'ga“ — tsükliga poeetilisi duette üliõpilaselust. August Söderman (1832—76) oli rootsilik muusikalt kui temperamendilt. Ta algupärane, lihtne ning hästikujundatud meloodia on sugulane rahvalaulude muusikalle ja struktuurile. Ta komponeeris väga häid ballaade laulule orkestriga („Tannhäuser“, „Must rüütel“ jne.), messe, koorilaule sega- ja meeskoorilaulule jne. Ta meeskoorilaulud on Rootsis leidnud suuremat vastukõla kui paljude teiste komponistide omad. Laulude komponistina on üpris tähelepanu vääriline ka Emil Sjögren (sünd. 1853). Instrumentaal-komponistidest nimetame kõige päält Franz

Berrvald'i (1796—1868) ja Albert Rubenson'i (1826—1901); viimane kasutas esimesena Rootsis sinfoonia alal rahvaviise. L. Norman (1831—81) kirjutas 3 sinf., 4 uvert. jne., A. Halle'n (sünd. 1846) hulga orkestri- ja vokaaltekseid.

Nooremaid instrumentaal-komponistidest nimetame lõpuks veel W. Stenhammar'i (sünd. 1871) ja H. Alfvén'i (sünd. 1872). Muist tuntakse meil veel Tor Aulin'i (1866—1914) ta 3 viiulikonserdi kaudu.

Rootsi tähtsam ja produktiivsem ooperikomponist oli Ivar Hallström (1826—1901). Oma ooperis jälgis ta rahvuslikke tendentse nii süžeelt kui ka harmooniliselt ja rütmiliselt käsituselt. Ta ooperid on: „Herzog Magnus“, „Vikingid“ j. t. Rootsi kuulsaim ooperilaulja oli Jenny Lind, oma (19.) sajandi fenomenaalseim lauljatar, „rootsi ööpik“, võluv oma toreda soprani sümpaatliku eeleegilise kõlaga, üllatav oma koloratuuri, laitmatu trilleri, uskumata hüpetega, imestusvääriline väljenduse ja maitserikka ettekande suhtes.

Rootsis on muusikaelu üldse hästi organiseeritud. Nii näit. on paljudes linnades tegevad orkesterühingud, millele Muusika Akadeemia algatuse kaudu Riksdagilt on lubatud suurt toetust, tingimusel, et need korraldagu muu hulgas odavahinnalisi rahvakontserte ja andku pillide alal tasuta õpetust vaesema rahva liikmeile.

„Kuningliku Rootsi Muusika Akadeemia“ (asut. 1771) käes on ülem järelvalve riigi muusikakooli, „Kuningliku Konservatooriumi“ üle, milles kõik õpetus on tasuta. K. R. M. Akadeemia ülesandeks põhikirja järgi on „kaitsta ja edendada muusikakunsti esteetika ning kultuuri vaatepunktist“ ja eriti: „eesmärgiks, kanda edasi Rootsi muusika arengut.“

*

Oleme heitnud lühikese pilgu Skandinaavia helikunsti. Märkasime kolmes põhjamaas suurt huvi ning kiindumust kunsti, kohtasime terve rea omamaa piiridest üleulataavaid suurmehi.

A. Helima.

üliõpilasvahetuse komisjon leiab, et ekskursioonide korraldamine on sündinud vastavalt eelmiste konverentside resolutsioonidele ja avaldab soovi, et see ka tulevikus samuti aset leiaks. Kulude kokkuvõtmise mõttes võiksid vastuvõtmised võimalikult lihtsad olla. Väga soovitatav on Ameerika ja Lääne-Euroopa ekskursioonide vastuvõtmine ja balti riikide üliõpilaskondade suhete arendamine C. I. E. (Rahvusvahelise Üliõpilasliidu) õppereiside komisjoniga.

Üliõpilasvahetuse küsimuse juures leitakse, et meie üliõpilaskonnad on oma reisisitegevuses võrdlenisi tagaplaanile jäänud, millisele asjaolule järgmisel C. I. E. konverentsil Roomas tuleks tähelepanu juhtida. Samuti peaks meie üliõpilaskonnad tihedamalt C. I. E. reisisitegevust kasutama. Õppereiside hõlbustamiseks on väga vajalik hankida C. I. E. üliõpilaspasse. Tarvitusele otsustatakse võtta ka kõik abinõud, et reguleerida õppekavasid ja leida vastastikkust tunnustamist ülikoolide diplomidele.

Sporidikomisjon otsustas rea võistluste korraldamise Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskondade vahel. Kergetõustiku võistluste korraldamine jääks tuleva aasta augusti kuul Leedu üliõpilaskonna korraldada. Jalgpallivõistluste korraldamine 1929. a. suvel jääks Eesti üliõpilaskonna ülesandeks. Talisporid

võistluste korraldamine tuleva aasta veebruari kuul jäetakse Läti üliõpilaskonna ülesandeks.

Väga tarvilikuks tunnistatakse spordiosakond „Üliõpilaslehes“.

Karskuskomisjon leiab, et enamuse resolutsioonidest on täitmist leidnud, mis ka tulevikus maksmata võiksid jääda peale nende, mis puudutavad osavõttu möödunud 3. üleilmisest üliõpilaste karskuskongressist. Komisjon avaldab soovi, et ka poolametlikud vastuvõtmised alkoholivabad oleks. Väga tarvilikuks peetakse ka karskete üliõpilaste ja õppejõudude koondamist, ankeedi korraldamist alkoholi küsimuste kohta, erilise vabahtliku kuumaksu sisseseadmist üli-

õpilaskonnas ja karsklaste koondamist üliõpilasorganisatsioonides. Samati vajalikuna nähakse üliõpilaskonna ametlikku osavõttu 4. üleilmisest üliõpilaste karskuskongressist 1928. aasta augusti kuus Antverpenis, mis puhul sinna sõita soovijatele tuleks korraldada ekskursioon.

Pärast lõunavaheaega järgneb konverentsi lõppistung üliõpilasmajas. Sellel kantakse ette rida tervitusi, milledest silmapaistvamad haridusminister Lattiku ja Soome saadik Holsti oma. Siin kinnitatakse muu seas ka Keskbüroo aruanne ja võetakse vastu esitatud resolutsioonid.

Uute Keskbüroosse nimetatakse igast üliõpilaskonnast 2 esindajat. Soomest — Salminen ja Pakaslahti, Lätist — Raudseps ja Rempe, Leedust — Cesevicius ja Brazauskas, Eestist — R. Janno ja J. Muru.

Lõpuks teeb Läti üliõpilaskonna esitaja ettepaneku pidada järgmine Balti riikide üliõpilaskondade konverents Riias, milline teade kiiduvaldustega vastu võetakse.

Külalistena siinviibivate üliõpilaskondade nimel avaldab lahke vastuvõtu ja hoole eest tänu Soome delegatsiooni juhataja Lehtinen, kellele Eesti üliõpilaskonna poolt vastab R. Janno, ning konverents on lõppenud.

Järgmisel päeval külastati üliõpilasorganisatsioone ja kõike, mis Tartus vaatamisvääriilist.

Akadeemilisi teateid.

Prof. Cederberg'i teenete hindamine.

„Kungl. Samfundet för utgifvande af handskrifver rörande Skandinaviens historia“ (Kuninglik selts Skandinaavia ajalooliste käsikirjade väljaandmiseks) on oma liikmeks valinud prof. Dr. A. R. Cederberg'i. Seltsi, mille välismaa liikmete arv on piiratud kahekümneviiega, valitakse arhiivalal ülesnäidatud teenete eest. Teatavasti on prof. Cederberg meil soliidsemaid asjatundjaid sel alal.

Käesoleva numbri siht on eestkätt tutvustada Skandinaavia üliõpilaseluga, mis skandinaavlaste enesesse sulutud oleku tõttu väljaspool õige vähe tuttav. Ometi tuleks eesti kultuuri ehitamisel uuendada ja arendada lähemaid suhteid Skandinaaviaga, kuna ka meie minevik ja põhjamaalase hingelaad mitmeti sinna osutavad. Igatahes võiks see meie kultuuri aina viljastada, kui Lääne- ja Idaeuroopast tulevatele kultuurimõjudele lisanduks tugevam skandinavismi (võttes seda mõistet vaid kultuurkondliselt) vool

Kultuurilise kontakti saavutamiseks aitaks võimsalt kaasa kõnealuste maade akadeemilise noorsoo vastastastikune tundmaõppimine ja suhete sõlmimine üliõpilaskondade vahel, milleks ka «Üliõpilasleht» tahab algatavalt aidata kaasa.

«Üliõpilalehe» Skandinaavia-numbri mõtet algatas läinud (1926) aasta üliõpilaskonna välisloimekond (Elise Käer, Vilmar Adams, S. Kuuse); mitmesuguste asjaolude tõttu viibis aga väljaandmine tänapäevani.

Numbri aruandva, informatsioonilise sihi tõttu ei ole meelega sisse võetud ühtegi deklaratiivset laadi kandvat artiklit.

«Üliõpilaslehe» toimetuse avaldab tänu artiklite autoreile ja prl. dr. Elise Käerile, kes lahkesti oli enese päale võtnud välismaise kaastöö hankimise.

Vastutav ja päätoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: Ed. Roos. Liikmed: R. Palgi, E. Kadak.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Nõudke

igalpool!

Soovitab kõrges häduses PILSENI, BOCK'i õlut ja ainult puhtast suhkrust valmistatud keedetud mõdu ja limonaadi.

Olletehas „LIVONIA“

TARTUS
Kalda tän.5.
Telef 2-68.

Roman Gutmann

Kompveki- ja shokolaaditööstus.

Vallikraavi t. nr. 8. Kõnetr. 500.

Asut. 1905. a.

II arsiteaduslisel näitusel 1926. a. hinnatud
esimese auhinnaga

Itaalia vanasõna: hästi vahutatud habe on
pooleldi aetud.

Selleks on
habemeajamise seep „LEDA“
oma vahutusvõime, vahu püsivuse ja õrnuse
poolest asendamatu.

Moodsam. täielikum ja odavam

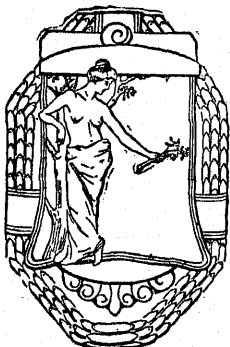
juuksetööstuse-äri

Eestis

Tartus, Jaani t. 16, Raatuse taga,
Daamide-, herrade- ja teatri-
coiffeur-salongid, Manicure.

Äris ainult esimese järgu tööjõud.
Eeskujulik puhtus. Jootraha ei võeta.

Austusega J. Luksep.

Moe- pudu- ja pesuäri **VENNAD LEPP**

Tartus, Kaubahoov nr. 2. -- Kõnetr. 4-81.

Alaliselt suur valik: värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester- ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

**Vihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värves.
D. M. C. käsitööniite.**

Lastesaapaid, tennis-, võimlemise- ja hommickingi.

Meester., naister, ja laste **kalosse.** Igasugune korralik auruga **riietevoltimine.**

Hinnad võistlemata odavad. Müük suurel ja väikesel arvul.

Üliõpilastele 5—10% hinnaalandust!

Härrad üliõpilased!

Väga mõnus suupiste on

E. T. K. kilud, sprotid ja sardiinid.

Samuti maitsevad suurepäraselt

E. T. K. naturaalsõuna- ja marjaveinid.

Proovige ja teie veendute, et need Teie maitset on tabanud.

Saadaval

E. T. K. Tartu harukontoris

Maarjamõisa tän. 21.

Hind 25 marka.